

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده 4
ألقدس 97200
هاتف. 02. 6283555
فاكس. 02. 6276317

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

תאריך: 21.7.2019
בתשובה נא לציין: 107776

במייל

לכבוד
יחידת המבת"ן
משרד המשפטים
הנרייטה סולד 1, ת"א

שלום רב,

הנדון: ק' א' ת"ז, מסעיר-חברון
חקירת קטין בשב"כ – תלונה בדבר חשד לשימוש כנגד עצור קטין
באמצעי חקירה אסורים

1. עניינה של התלונה שבנדון, בחקירתו של קטין במתקן חקירות השב"כ בשקמה. מעדותו של הקטין שבנדון (להלן יכונה: ק'), שהיה בן 17 בעת מעצרו, עולה כי היה נתון למשטר חקירות זהה לזה של בגירים העוברים חקירת שב"כ. אנו רואים תופעה זו בחומרה – ודוק, אכן מדובר בתופעה; בידי המוקד להגנת הפרט מספר עדויות של קטינים מהשנה האחרונה, שעברו חקירה דומה לזו של ק'. אולם, אותם קטינים חששו להתלונן בשמם בפני הרשויות, וכך נותר עניינם סמוי מעינין. לכן, נבקש להתייחס לתלונה זו כאל "תלונת רוחב", המעלה לסדר היום של יחידת המבת"ן את הנושא של חקירות קטינים במתקני השב"כ.
2. לא למותר להדגיש, כי בנוסף לתלונה זו, מאז חודש מרץ 2018 מטופלת ביחידתכם תלונה דומה, של עוד קטין שנחקר במתקן החקירות בפ"ת והרהיב עוז להגיש תלונה. תלונה של קטין נוסף הוגשה ביום 2.1.2019.
על כן, נבקשכם לבחון את העניין כמכלול, כאמור.

ענייניו של ק'

3. נתחיל בסיפור המקרה; ק', כאמור בן 17 במועד מעצרו, נעצר ביום (01.2019) מביתו בסעיר שבנפת חברון. מעצרו של ק' היה אלים, והוא נעצר באמצע שינה, בלי לאפשר לו להיפרד מהוריו ואף לא להתלבש; הוא ספג מכות מהחיילים בעת ההעברה ממקום המעצר, בין היתר מכות עם הידיים והרגליים, קיללו אותו ואף ירקו עליו. אלימות זו הותירה סימנים על ראשו וכאבים בצלעות.
4. ק' הובל בגיפ במשך שעות עד שהגיע למתקן הכליאה בעציון, שם הובא בפני רופא אשר תיעד את סימני האלימות.
5. יודגש, כי מיד עם עלייתו לגיפ, הקצין האחראי הציע לו לשתף עימם פעולה תמורת שחרורו, כסף, הענקת היתרי כניסה לישראל לבני משפחתו.

6. מיד לאחר הגעתו לעציון נלקח ק' _____ למתקן החקירות של שב"כ בשקמה. עם הגיעו למתקן, עבר ק' _____ חיפוש בעירום תוך חשיפה לקור ומיד הועבר לצינוק במשך כל אותו יום.
7. כלומר, קטין מוחזק בבידוד, בלא קשר לעולם החיצון או לעצירים נוספים, במשך יממה שלמה, כשהוא רעב וצמא והגורמים היחידים עימם הוא משוחח הם חוקרי השב"כ.
8. חקירתו הראשונה של ק' _____ החלה למחרת הגעתו למתקן, בלא שניתנה לו האפשרות לאכול או לשתות. החוקר, שלפי מיטב זכרונו קראו לו "רצון", לא טרח להסביר לק' _____ על זכויותיו, לא אפשר לו לשוחח עם המשפחה ולהודיע להם על מקום החזקתו ואף לא ליצור קשר עם עורך דין להתייעץ עימו.
9. גם במהלך החקירה מנעו ממנו לאכול ואף עשו שימוש בזה על מנת ללחוץ עליו לדבר. במשך כשבע שעות ק' _____ היה אזוק עם הידיים מאחורי הגב, מה שגרם לו לסבל פיזי רב. החוקר ניסה ללחוץ על ק' _____ לחתום על מסמכים בתום החקירה הראשונה, ומשסירב לעשות כן לפני שיתאפשר לו לפגוש עורך דין, החוקר התחיל לצעוק, לקלל ולירוק עליו! וכן איים עליו.
10. לאחר שחקירתו הראשונה הסתיימה (חקירה שנמשכה מספר שעות), הוא נשלח שוב לצינוק, למשך כשבוע.
11. מעבר לסבל ולאימה שהיה שרוי בה בשל כליאה בצינוק זעיר, עצם תנאי הכליאה בהם הוחזק הוסיפו לסבלו ולמצוקתו: ק' _____ התלונן על כך שהאור בצינוק דלק כל הזמן, היה חשוף לקור ובלי שמיכה. הצינוק היה מלוכלך ומאובק עד שלפעמים הרגיש קוצר נשימה וכי האוכל שניתן לו היה כמעט לא אכיל. במשך כל תקופת הבידוד, שהגיעה לכדי 30 יום, נמנע ממנו להתקלח. אין אלה תנאי כליאה הראויים לבני אדם, לא כל שכן לקטינים. ברי כי קטין, המוחזק בתנאים כאלה, לא מסוגל יהיה לעמוד על שלו בעת חקירה, כך שתוצרי אותה חקירה יהיו מפוקפקים, בלשון המעטה.
12. לאחר מספר ימים של בידוד רציף הוא נלקח שוב לחקירות יומיות במשך שעות ארוכות. במהלך תקופה ארוכה זו, התחיל ק' _____ לסבול מכאבים בקיבה שמלווים אותו עד עצם היום הזה.
13. כאילו לא היה די בכך, ק' _____ התלונן שחוקריו התנהלו מולו בגסות; רבות הפעמים שקיללו אותו בקללות גסות במהלך החקירה. החקירות התנהלו בצעקות, ולוו באיומים מצמיתים.
14. מאחר שלא ברור אם החקירה תועדה (ק' _____ הצהיר שלא זוכר בוודאות שאחד החוקרים רשם משהו בזמן החקירות), התופעות הללו נותרו כהד בזיכרונו של ק' _____ בלבד.
15. אם כן, ניתן לראות כי קטין בן 17 מוחזק בבידוד בתנאים קשים במשך 30 יום של חקירה אינטנסיבית, במהלכה היה אזוק לכסאו מאחור. אותו קטין נחקר בלא שניתן לו להיוועץ בעו"ד, בלא שיוכל לשוחח או להיפגש עם מי מהוריו או עם כל בגיר אחר לצורך העניין, והגורמים היחידים שהיו בקשר איתו הם חוקרי שב"כ. חוקרי השב"כ ניצלו היטב את מצוקתו, תוך שאינם מסבירים לו את זכויותיו, נוהגים כלפיו באלימות מילולית, ומאיימים עליו. ברי שמצד החוקרים מדובר בצעדים, העולים כדי יחס בלתי אנושי ומשפיל, והאסורים על-פי כל דין.

חקירות קטינים בשב"כ

16. מכלול הדברים מעלה תמונה מטרידה ובעייתית בעניין האופן בו נחקרים קטינים במתקני החקירות של השב"כ. תנאי חקירה כאלה הם בעייתיים מאוד כאשר עסקינן בבגירים. אולם כאשר מדובר בקטינים, על אחת כמה וכמה. העובדה שהשב"כ מותיר את הקטינים הפלסטינים חשופים ומחוסרי הגנה מובילה בהכרח להפרה סיטונית של זכויותיהם הבסיסיות ביותר.
17. כאשר קטין מגיע לחדר חקירות כשהוא מפוחד, מותש, רעב, צמא, ובלא שיעשה את צרכיו במשך מספר שעות, לא צריך להתאמץ במיוחד כדי להביאו למצב של שברון פיזי ומנטלי, כך שיקשה עליו להגן על זכויותיו בחקירה, מה שיביא בהכרח להפללה עצמית מהירה, הפללה עצמית רבת משמעות. עניין זה מועצם כאשר הקטין מוחזק בתנאים של בידוד מוחלט וניתוק מהעולם, כך שעליו להתמודד לבדו ולאורך זמן עם מערכת שלמה של לחצים ואיומים.
18. כך קרה כאמור במספר מקרים של קטינים, שנעצרו ונחקרו בשנה האחרונה במתקני שב"כ, ושעדויותיהם הגיעו למוקד להגנת הפרט. אותם קטינים מעלים עדויות קשות של הפעלת אלימות כלפיהם בחקירה. הן אלימות מילולית (קללות, איומים והפחדות) והן פיזית (יריקות, דחיפות, צעקות ואף מכות ממש). שילוב זה, בין מצב מנטלי ופיזי ירוד, לבין הפעלת אלימות מצד החוקרים, מובילה בהכרח לשבירת רוחם של הקטינים בחקירה, להפללות עצמיות, שתוצאותיהן ברורות. כאמור, בחודש מרץ 2018 אף העז אחד מאותם קטינים, שמקריהם הגיעו לידיעתנו, להגיש באמצעותנו תלונה ליחידתכם, תלונה שעודנה בטיפול. תלונה של קטין נוסף הוגשה ביום 2.1.2019.
19. ברי כי עמידה על מתן הגנות, ולו מינימאליות, כפי שקבועות בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, וכן באמנה הבינלאומית לזכויות הילד, שישראל חתמה עליה ואשררה בשנת 1991, כגון מתן אפשרות להיוועץ בעורך-דין עובר לחקירה, מתן אפשרות להורה או מבוגר אחר להיות נוכח בחקירה, תיעודן של החקירות והפעלת חוקרים ייעודיים של קטינים, כל אלו עשויות להביא לשיפור מצבם של הקטינים, להגנה טובה יותר על זכויותיהם, הן הבסיסיות כבני אנוש, הן הדיוניות-פליליות. חקירה של קטינים במתקני חקירה שמיועדים לחקירות קשות ו"כבדות", בתנאים קשים מאוד, במשך ימים, לא רק שלא עומדת בסטנדרטים המינימאליים הנדרשים, אלא אף מהווה פגיעה בלתי מידתית ובלתי סבירה בזכויות בסיסיות.
20. מדובר בכשל מערכתי מדאיג ביותר, המחייב, לדידנו, פעולה דרסטית ל"ניקוי אורוות". ואלה, למיטב ידיעתנו מחייבים גישה מקיפה, התחקות אחר תיעוד, שייתכן ולא נמצא בידינו, ואיסופו מגורמי החקירה, וניהול חקירה בלתי תלויה, ולרבות בפן המערכתי, בשקידה ראויה, בהובלה של יחידת המבט"ן.
21. אשר על כן הנכם מתבקשים להורות על ביצוע חקירה ראויה – עניינית, יעילה וממצה. חומרתו היתרה של מכלול ההפרות, ובמיוחד הפרות שעניינן באיסור המוחלט לנקוט יחס משפיל ולא אנושי כלפי עצור ונחקר, ועל אחת כמה וכמה כאשר העצור והנחקר הינו קטין, מחייבת לטעמנו לפעול ללא דיחוי ובנחישות למיצוי הדין עם המעורבים במעשים אלה, הישירים והעקיפים, ולעשות בשקידה ראויה לעקירה מן השורש של המעשים והמחדלים, הפסולים והאסורים בעליל, המתגלים בתלונה זו.

22. אודה על טיפול ענייני וממצה בתלונה זו, כמו גם בתלונות הנוספות המונחת
על שולחנכם, ועדכוני בדבר פתיחת החקירה ובדבר תוצאותיה.

בברכה,

נדיה דקה, עו"ד